

Urgentiebepaling van cultuurtechnische werken

dr. R. H. A. van Duin

BIBLIOTHEEK DE UAFFDroevendaalsesteeg 3a
Postbus 241
6700 AE Wageningen

Om bij de uitvoering van cultuurtechnische werken te komen tot een optimale aanwending van de beschikbare gelden, mankracht en materiaal moet een gefundeerd schema inzake de plaats, het tijdstip en de kosten van uitvoering van de objecten van groot belang worden geacht.

Voor zover hierbij de overheid regelend en stimulerend optreedt, gaat het bij de opstelling van een dergelijk urgentieschema uiteraard niet alleen om de maximalisering van de winst van een aantal agrarische ondernemers, maar om een complex van factoren, die voor het "algemeen welzijn" bepalend worden geacht. Door de zich voortdurend wijzigende omstandigheden en inzichten zullen deze factoren geen constante grootheden zijn en kan dientengevolge ook niet worden verwacht, dat een eenmaal opgesteld gedetailleerd urgentieschema zonder verdere wijzigingen rustig kan worden afgewerkt.

Zo zullen b.v. ontginningen en grondverbeteringswerken gedurende perioden van werkloosheid, voedselschaarste en een overschot aan recreatieruimte een veel hogere plaats op een urgentieschema voor overheidssubsidies krijgen dan in perioden van arbeidsschaarste, voedseloverschotten en een massale behoefte aan recreatieterreinen. Voorts kan een lage plaats op een dergelijk schema zowel een gevolg zijn van een grote als van een geringe rentabiliteit, zoals b.v. drainage van tuinbouwgronden, respectievelijk omvangrijke profielverbeteringen bij extensieve teelten. Ook het feit of het particuliere of publieke objecten betreft, ofwel dat aan integrale verbeteringsprojecten danwel aan het wegnemen van knelpunten in grotere gebieden de voorkeur wordt gegeven, zal op zo'n schema van invloed zijn.

Het is dan ook duidelijk, dat het in verband met de vele en ten dele aan snelle wijziging onderhevig zijnde beoordelingscriteria weinig zinvol is te

trachten om voor grote gebieden en voor een lange reeks van jaren gedetailleerde en langdurige voorbereiding eisende urgentieschema's op te stellen, terwijl anderzijds aan kennis van geringe verschillen in urgentie nauwelijks behoefte zal zijn.

In eerste benadering moet dan ook worden gestreefd naar een globale indeling van projecten naar bijvoorbeeld urgent, matig urgent en niet urgent op basis van een zeer beperkt aantal, weinig aan verandering onderhevig zijnde, zo mogelijk essentiële criteria. Aan deze voorwaarden voldoet een inventarisatie van de bestaande cultuurtechnische gebreken het meest, zodat het voor de hand ligt om de eerste schifting te baseren op de huidige (en) of binnen afzienbare tijd te verwachten gebreken. Hierbij kan de aandacht primair worden gericht op een schifting van de projecten naar "plaats", dat wil zeggen een vaststelling van die gebieden, welke reël binnen afzienbare tijd voor medewerking van de overheid in aanmerking komen. Voor zover dit de Cultuurtechnische Dienst betreft, die verschillende werkmethoden hanteert, i. c. A1 (ruilverkaveling) en A2 (gemeente- en waterschapswerken) lijkt het bovendien nuttig deze gebiedsindeling mede op een dergelijk onderscheid te baseren. Hierbij vloeit de behoefte aan ruilverkaveling vooral voort uit een ongunstige kavelindeling en ontsluiting (i. c. versnippering, onregelmatige perceelsvorm, overmaat of tekort aan wegen, excentrische ligging der bedrijfsgebouwen). Wateroverlast zal in het algemeen vooral van belang zijn voor een urgentieschema van A2-werken (evenals b.v. wegverharding bij een overigens gunstige ontsluiting en verkaveling), daar bij de regeling van de waterhuishouding veelal geen ingrijpende herindeling van eigendom en gebruik noodzakelijk is en de waterstaatswet hierbij bovendien vergaande bevoegdheden verleent aan de waterschappen. (Indien om andere redenen tot ruilverkaveling wordt besloten, ligt het uiteraard voor de hand zonodig tevens waterbeheersingswerken uit te voeren, in het bijzonder wanneer de waterschappen weinig activiteit (kunnen) ontplooiën.

In deze eerste fase van een indeling van de gebieden naar urgent, matig urgent en niet urgent is vooral behoefte aan gegevens betreffende de verkaveling (Centraal Bureau voor de Statistiek), de ontsluiting (Werkgroep Ruilverkaveling annex terreinverkenning), de waterhuishouding (C.O.L.N.), rijks- en provinciale wegenplannen en dergelijke. In de volgende fase van een urgentiebepaling voor ruilverkavelingen kan dan, te beginnen in de voorlopig als urgent geklassi-

ficeerde gebieden, een globaal voor-onderzoek worden verricht op basis van reeds beschikbare of gemakkelijk te verzamelen gegevens inzake de verbeteringsmogelijkheden, het kostenniveau en naar andere van belang zijnde factoren, zoals de animo in het gebied, de aanwezigheid van natuurwetenschappelijke belangen, recreatieve aspecten en dergelijke. (Een toepassing van een dergelijke opzet van een urgentieschema is beschreven in de "Mededelingen van de Cultuurtechnische Dienst", nr. 20 en 21.) Nadat op basis van een dergelijk voor-onderzoek een beslissing is genomen omtrent de urgentie van het betreffende project kan dan eventueel de derde fase worden ingegaan, namelijk de gedetailleerde voorbereiding van het project. Hierbij dient het voor-onderzoek dan tevens de benodigde informatie te verstrekken om het schema van voorbereiding te kunnen opstellen, zodat deze voorbereiding op de meest efficiënte wijze kan plaatsvinden.

De voorbereiding dient uit te monden in een gefundeerde afweging van de voor- en nadelen van uitvoering van het project. Wat betreft de economische aspecten kan hiervoor worden verwezen naar Mededeling nr. 27 van de Cultuurtechnische Dienst, waar nader wordt ingegaan op de rentabiliteitsbepaling door vergelijking van de situaties met en zonder uitvoering van het project voor een periode van b.v. 50 jaar en voorts op kwesties van kostenomslag, terugbetaling, rendementscriteria en dergelijke.

Pas na de volledige projectverantwoording kan een definitieve uitspraak komen over het al of niet uitvoeren en de wijze waarop. Het tijdstip van uitvoering zal dan mede afhangen van de andere projecten en de beschikbare gelden.

De opstelling van een urgentieschema is hier dus in meerdere fasen onderscheiden, waarbij na elke volgende stap voor minder projecten méér gedetailleerd onderzoek wordt verricht en de definitieve beslissing pas plaatsvindt na een volledige projectverantwoording zowel wat betreft de keus van het optimale plan en de bedrijfseconomische gevolgen als wat betreft de publieke en niet-agrarische facetten.

Inzake de keus van het optimale plan en de bedrijfs-economische gevolgen worden bij onderzoek en uitvoering duidelijke vorderingen gemaakt, doch dit geldt veel minder voor vele andere "imponderabele" factoren, welke in de huidige samenleving snel in aantal en belangrijkheid toenemen en niet alleen nog zeer uiteenlopende interpretaties toelaten, maar bovendien van doorslaggevende betekenis kunnen zijn. (zie ook de bijlage)

Gekapitaliseerde jaarlijkse bedragen voor Oostelijk Flevoland (gld/na)

<u>Lasten</u>		<u>Baten</u>		<u>Overschot</u>
Exploitatiekosten bedrijven (incl. 4% rente)	f 35.800	Opbrengst Landbouwbe- drijven	f 35.300	- f 500
id. toeleverende en verwerken- de bedrijven	" 10.200	Opbrengst toeleveren- de en verwerkende be- drijven	" 11.200	+ " 1000
	<hr/>		<hr/>	<hr/>
1 ^e subtotaal	f 46.000		f 46.500	+ f 500
Schade visserij	" 200	Deviezenbesparing	" 500	
Verlies Zoetwaterreservoir	" 200	Verbetering verkeers- situatie	" 300	
	<hr/>		<hr/>	<hr/>
	f 46.400		f 47.300	+ f 900
		meer woongelegenheden	" 200	
		meer recreatieruimte	" 400	
		Kut voor wetenschap en praktijk	" 1.300	
		Voedselvoorziening in oorlogstijd	" 1.400	
		Sanering oude land	" 1.000	
		Internationale good- will	" 500	
	<hr/>		<hr/>	<hr/>
Bij prijzen 1 ^e halfjaar 1950:	f 46.400		f 52.100	+ f 5.700
	=====		=====	=====
Bij prijzen 1 ^e halfjaar 1955:	f 67.800		f 67.600	- f 200
	=====		=====	=====

el genoemd, maar niet gekwantificeerde baten: bevordering zuiver wetenschappelijk onderzoek, nationale trots en zelfbewustzijn, geestelijke volksgezondheid, zelfstandige bedrijfsuitoefening en harmonische bevolkingsopbouw.
Naar believen zijn hier nog andere baten en nadelen aan toe te voegen (bijvoorbeeld stichting satellietsteden en andere ontwikkelingsmogelijkheden, verlies van de Zuiderzee, enz.)